

Prava Pučka Sloboda

PREDPLATNA CIENA NA GOD. K 2
- NA PÓ GOD. 1 - POJEDINI BROJ 2 p.
PREDPLATA SE ŠALJE UREDNISTVU

izlazi svakog četvrtka

IZDAVATELJ, VLASTNIK I ODGO-
VORNI UREDNIK: VLAD. KULIĆ
- UVRSTBE PO CIENIKU III POGODBI

God. I.

ŠIBENIK, 16. srpnja 1908. god.

Broj 12.

Demokratska himbenost.

Sa ovim brojem završujemo tumačenje Nauka, koga su demokratska gospoda, tebi, hrvatski puče, turila u ruke preko one svoje krpuse, koju su na porugu svete slobode prozvali „Pučka Sloboda“.

Kolo „Pučke Slobode“.

Pogledajmo časak na kolo gospode, koja se je okupila oko toga klevetničkog listića. Ima tu doktura, advokata i gavana. Ima ih, kojima kod punih hambara i konoba nije nikad dosta: ima ih, kojima je srce tvrdje od kamena, kad vide sirotinju plakati; ima ih, koji se smiju i rugaju našim seljačkim adetima; ima ih, koji se srame govoriti svojim hrvatskim materinjskim jezikom.

U ovo kolo valja ubrojiti i liepu kitu okorjelih kamatnika, svu silu nezastitljivih sisavaca narodne muke i pučke krvi.

U kolu demokratskih advokata ima i propalih plemića, koji, da opet pozlate svoje kule, odlučiše raditi za „mali puk“. Kad im je odmaglila sreća i gospodstvo, uskočili u demokrate, ne bi li se tu pomoću „malog puka“ kako tako oporavili.

Povjestnica ovih ljudi i njihovih kuća, mogla bi nam kazati svega i svačesa, ali je dosta znati da nisu nikada ljubili puka, pače sigurno je, da su od pučke krvave muke plivali u masti i slasti.

Puk je otvorio oči.

Puk je progledao, pa kaže u brk demokratskoj gospodi: ja sam stvor božji koliko i ti, čovjek sam koliko i ti, neću da me gonaš ko živinu, već ako hoćeš, da te častim, časti i ti mene.

Naš narod vršeći svoje teške dužnosti, nije se nikad odrekao svojih prava. Tko tjera puk na dužnosti, a prava mu ne napominje, ili mu daje samo prava, a odklanja ga od dužnosti, on u puku stvara pakao smutnje i prevrata. Puk ljubi i hoće jedno i drugo.

Danas je on ponositiji i o svojoj hrvatskoj narodnosti. Tko iskreno radi za njegovu domovinu, toga on drži za brata i prijatelja. Pučka je misao, da svi oni, koji zbore jednim jezikom moraju se udružiti i raditi za svoju zajedničku zemlju, kao jedna obitelj za zajedničku kuću. Kod puka tko ne govori njegovim materinjskim jezikom, nije mu brat, niti je prijatelj njegove domovine.

Od Paša postali andjeli puka.

Ova probudjena narodna sviest zamislila je negdašnje pučke paše, pa su odlučili promieniti lice. Prije su puk imali na zubu, sad kažu, da im je puk na srcu. Prije su ga osvajali silom, sad ga vabe milom. „Pučka Sloboda“ donosi naricaljke njihove ojadjene duše. Ona raznosi gospodsku ljubav i suze na sve strane.

Miluju puk ne radi pučkog dobrostanja, nego da bude unosnik njihova blaga. Tako negdašnji zulumčari postadoše umiljati jaganjci; negdašnje okrutne paše promieniše se u andjele čuvare „maloga puka“. Znadu demokratska gospoda, da danas više valja medeni govor od oštra pogleda, da liepi način kroti i zvieri, a kamo li ne će krštene duše!

Eto, tako se mora shvatiti himbene demokrate, koji po svojoj „Pučkoj Slobodi“ kane hrvatski puk staviti pod svoj jaram. Od svojih prava nikada i nikome ne daju ništa, a htjeli bi da puk razkomađa prava protivnika njihovih, koji nisu protivnici puka. Kod svoje razvikane ljubavi prama puku ni danas ne govore: na, puče, pa se prihrani. Nego će govoriti uvijek kako govore i danas: daj, puče, i ono malo što imaš.

Oni se nazivlju andjelima „maloga puka“, ali ne će da znadu za dobrotu andjeosku. Tako je zulum starih Paša ostao isti kod novih andjela.

Broj 26. „Pučke Slobode“.

U ovom su broju demokrate tiskali svoj glasoviti Nauk. Taj nauk draži čovjeka na čovjeka, da bude jedan drugome gospodar, da se jedan drugome nameće, i jedan drugoga tlači. Svak ima pravo da zapovjeda, a nitko da sluša, jer se tu samo iztiču prava, a o dužnostima nema ni spomena.

Nauk je ovaj napisan da baci kamen smutnje u gradove i u sela, pak čak i u same kuće. Puku taj nauk donosi ogromne štete, i po njemu bio bi rob demokratske gospode.

Demokratski advokati kažu, da je ovaj Nauk dokaz njihove velike ljubavi prama puku, dočim i čoravi vide, da oni s jednom rukom miluju „mali puk“, a s drugom ga gule i deru: jednom mu zavezuju oči, a drugom ga vode na put tmina, neznanstva i propasti. Naše tumačenje bjelodano dokazuje, da oni jedno pišu, a drugo misle. Uvijek kriju što kane od puka učiniti.

Dužnost je naša bila upozoriti puk

na ovu pogibelj demokratsku, a osobito one, koji samo čitaju, a ne misle. Tko se navikao demokratskom varanju, opravdano se mora bojati, da u radu i pisanju glasovitih advokata uvijek se krije kakovo zlo na štetu puka. Svojim pisanjem laskaju malom puku, a radom ga izsisavaju i uništavaju u njemu vjerski i narodni život.

Hrvatski puče, čuvaj se od himbenosti demokratskih advokata!

Što ima i što nema u „Nauku „Pučke Slobode“.

(nastavak)

Trinaesti nauk. — Ne damo da tuđi jezik gospoduje u našoj kući,

Demokratski advokati daju ovaj nauk malome puku, a za sebe drže drugi nauk. Evo dokaza: 1. Oni su na štetu hrvatskog jezika tajno ugovarali s talijanašima, najgorim dušmanima hrvatskog pučanstva, 2. upisali su svoju „Pučku Štedionicu“ u Splitu i talijanski i njemački, i tako stavili naš hrvatski jezik pod papuču jezika talijanskog i njemačkog. Iz ovoga se vidi da je trinaesti nauk „Pučke Slobode“ u ustima demokratskih advokata gola laž i varanje puka.

Četrnasti nauk. — Selom neka zapovjedaju seljani.

Ne misli, puče, da demokratski advokati govore o svim seljanima, nego samo o onim koji, kao ovce, idju za njima. Oni bi htjeli da zapovjedaju u selu samo njihovi ljudi, a preko ovih, oni bi celo selo imali u svojim rukama. Ovo je zulum: a ne sloboda, sto puta gori zulum, nego je bio kod nas u tursko doba.

Petnaesti nauk. — Obćina nije gospodska podvornica, nego baština svega puka.

To je istina. Ali ne bismo rada da sa ovim naukom demokratski advokati hoće pomoću puka da zagospodare s obćinama. Na primjer, ovdje u Šibeniku perjanice demokratske zulumčarili su sobćinom za trideset i pet godina, i obćinu su držali za baštinu i za podvornicu svoju. Zdravi pučki sud ih je zbacio, ali oni sve sile ulažu da opet zadbiju obćinu pomoću puka, koga sada miluju. Zato kažemo ti, puče, pazi dobro kad demokratski advokati brane tvoja prava, da te ne privare. Njima je do koristi, a kad ove nema, belaju oni šalju svačija prava, pa i tvoja.

Šestnaesti nauk. — Kad gradjani ne plaćaju redovinu, ne će ju plaćati ni seljani.

Imadu gradjani toliko svojih povlasti ca pogodnostih, a zašto i one ne dati seljanima?

Ima puno toga, što uživaju i demokratski advokati, ali ne će da svoga diele seljanim. Uхватili se oni redovine ko vrag krštene duše, samo da posiju smutnju u selu, a osobito svadju izmedju seljana i njihovih župnika. Ne će da se daje redovina, jer se možda nadaju primati bolje, mastnije i obilatije darove. Vidi, puče, kako smo mi po istini pisali o ovoj stvari u 2. broju našega lista.

Sedamnaesti nauk. — Zemlja valja da bude onoga, koji je radi.

Ovaj nauk bit će dem. advokati napisali ne samo za svoje protivnike nego i za pristaše, osobito za nje. Mi poznajemo dem. doktora i njihovih sledbenika, koji imaju podvornica, ledine, livada, ograda, vinograda, pa sada opravdano čekamo, kad će oni sve to ustupiti težacima. Poznajemo kamatnika, koji su velikim kamatam postali gospodari tuđih zemalja. Danas, kad su demokrati, nek okaju nepravdu i vrate težaku nepošteno otetu zemlju. Kad to učine vidit ćemo je li pošten nauk koga daju puku, ako to ne učine, znak je da demokratskim perjanicam rastu zazubice za tuđim zemljam.

Po spomenutom nauku demokratskih advokata ne samo zemlje, nego sve što tko radi mora biti njegovo. Palaču Smodlakinu u Splitu rade radnici, a ne Smodlaka; dakle mora biti njihova. Nek nam se ne reče, da radnike plaća Smodlaka: ta, Bože moj, i posjednici zemalja plaćaju težacima, zašto on ne mora svojim radnicima? Smodlaka je dao ovaj nauk, neka dade sada sam primjer, kako taj nauk izvršuje on i njegove pristaše, koji imaju zemalja.

Osamnaesti nauk. — Složan puk je najjača snaga: nesložna ga svak gazi i prezire.

Nesloge u našem puku nije bilo nikada, koliko je sada odkad su se pojavili demokratski advokati. Radi njih nastale su svadje, smutnje, napadaji, pa i poljske štete, za koje se prije nije znalo. Nek se dakle složiti puk, ali za svoja prava i svoje dužnosti. Samo u takovoj slozi naći će svoju jakost. Kad to postigne, onda će puk suditi laživoj demokratskoj gospodi, koji se služe nepoštenim sredstvima, da puk vode za nos, i da ga ogule sa svojom nemilom derčinom.

Devetnaesti nauk. — Nauk je potrebit čovjeku kao kruh.

Jest, ali ne onaj nauk koga daju našem puku demokratska gospoda preko „Pučke Slobode“. Njihov je nauk otrov, a ne kruh. Šalju ga oni puku sa liepim i medenim riečima, a mi smo vidili, da je u tom nauku skrivena opakost i zloća. Daleko dakle od naše kuće nauk demokratskih advokatu, neka ga drže za sebe.

Dvadeseti nauk. — Upravitelje, koji se drže zakona slušano: one, koji gaze zakon, rušimo.

Ovaj demokratski nauk imali smo staviti kao sedmi, ali nam je neopaženo umakao. Ne mari, jer demokratski advokati su i u ovom himbeni i laživi kao i u ostalini. Znaš puče, koga oni drže da gazi zakon? One, baš one, koji po zakonu kazne pristaše demokratske gospode. Zato po njima jedna občina gazi zakon, ako kojeg demokratskog lopova sputi u slipić i ako kojeg demokrata, smutljivca i pijančinu, osudi. Po njima Poglavarstvo gazi zakon, ako demokratske izgrednike stavi pod ključ. Po njima gazi

zakon evangejski onaj misnik, koji opominje i kara demokrata bludnika i suložnika. Te sve demokratski advokati drže da gaze zakon. Nu ako pušte demokrate da rade što je njih volja, onda demokratski advokati pobožno će slušati občinu, poglavarstvo i misnike. Eto, puče, kakva je njihova politika. Doli s takovom nepoštenom politikom, koja hoće da upropasti naš puk!

Dvadeset i prvi nauk. — Prosvjeta vodi kslobodi.

Koja prosvjeta? Valjda ona demokratskih klobučara? Jadna i kukavna je njihova prosvjeta. Jeli prosvjeta vriedjati i napadati mirnu i poštnu čeljad? Je li prosvjeta smetati pobožni puk u procesiji? Je li prosvjeta ulaziti u crkve, i tu vikati i smetati službu božju? To su učinili i čine demokratska gospoda i njihove pristaše. Tom se prosvjetom oni hvale! Nu, može li taka gadna prosvjeta dati puku pravu slobodu? Ne, i sto puta ne! To nije ni prosvjeta ni sloboda, to je demokratsko divljaštvo. Nema prosvjete bez kršćanske slobode, nema slobode bez kršćanske prosvjete. Tako mora misliti svak komu nije crni pomutio pamet.

Težačko pitanje u Splitu.

Malo uvoda.

U zadnjim brojevima našega lista bavili smo se sa težačkim odnosima u obće, onako, kako je po cijeloj našoj Dalmaciji, izim Splita. Split na žalost u mnogim stvarima čini iznimku, pa ta iznimka opaža se i kod težačkih prava.

Po cijeloj Dalmaciji i u svim mjestima u kojima težak radi zemlju na pravu prama vlasniku, postoji ugovor ili ti vam pogodba, zakonom utvrdjena izmedju težaka i gospodara zemlje. Težak, kako smo vidili, ima svoje pravo ubilježeno u tavularnim knjigama, a u pravo u tim knjigama unešeno, nesmi nitko da dira.

Je li ovako u Splitu?

Moramo istinu reći, da nije. U Splitu, na žalost, mnogi bolje stojeći težaci hoće da živu kao krpuše na koži braće svoje. Mnogima od njih, već iz mladih dana, omrzla motika i mašklin (lašum); dali nam se u gizdeline, zanemareli baštinu i smisliše, što bi sam vrag smisliti mogao.

Kad je čovjek bez posla, tad nema što da radi, već snuje kako da druge prevari. Što umovaše to uradiše. Nije ih bila volja raditi, zemljegospodske. Ako ne radimo zemlju umovaše, gospodin će nas prognat, a kud, ćemo tad mi? Mašklini prihvalit nemožemo, za motiku nismo više, jer igra karata upravlja nam je krsti i natakla ne kosti štap od metle, koji se neda savijati. Što dakle da učinimo? Dogorno složiše se. U Splitu bilo je i ima hvala Bogu još radina, koji mrze od kafetarije i gospodskog tavuline, a ljubi najradje svoju baštinu, pa makar ju u znaju obradjivao, prama nauci: „U znaju lica, svoga, jesti ćeš kruh svoj!“

Ovi lieni ljudi unajmiše svoje težačko pravo, drugom radišnom težaku, koji je tada rob i pravi kmet, ne pravog vlasnika zemlje, nego težaka, koji je s gospodarom zemlje imao ugovor.

Ovaka nastu u Splitu pitanje, pravo kmetsko, pitanje, ili kako ga tamo zovu „na zlu pravu“, a mi nadodajemo na „zlo deranje“.

Demokratske perjanice.

Oni, koji uživaju najviše zemalja „na zlu pravu“, jesu glavom gospoda kolovodje oko „otca malog puka“ Dotura Joze Smodlake. Oni su se skupili i složili kako, da kao neka vrst silnika, uplivaju na gospodare zemlje, da im popuste u težačkom pitanju i to ne radi težaka i pravog trudbenika, koji nam se smili do sažalenja, već radi njihova trbuha, njihove nezasičnosti, a rekli bi smo i lopovluka.

Pravi težak u Splitu, to je trudbenik do skrajnosti; to je crv, kom se kapu skinuti mora, ali moramo ipak priznati, da je u svojim pravima stegnut do roba, a to, ne jer su ga stegnuli vlasnici zemalja, već Smodlakove prirepine, koji hoće da sve idje u njihovu korist, a tebi mili težače, kako bude. To su ti demokrati! To su ti oci maloga puka!

Tko je ikada vidio u Splitu, od kad je Smodlaka došao u Split i počeo pripovjedat svoje novo evangelje, njegove prirepine Ružića, Jurašine, Kaliternu i druge, da idu u baštinu i da rade, kako se raditi mora? Tko je ikad od Smodlake i družine čuo rieč, kako se ima urediti ovo, ili ono pitanje prave težačke naravi za naš Split? Nigda. Smodlaka je tu i ko na tetiku svaki put kad se ima, da pomogne onima, koji kupu narod na pravdanje u njegovu kancelariju, od koje mnoge demokratske perjanice dobije svoj dio, onako, za kafu. Više puta pripravlja se govori drže se večere, a to sve u slavu „malog puka“ poharana, poderana, i pogažena od Smodlake i njegovih prirepine.

Mi govorimo stvarno, a očekujemo od Dr. Joze i njegovih skutonoša, da nam stvarno i odgovore, ma ne nikako sa izvrćanjem.

Mi smo ljudi pravog rada, a na naše dokaze, čekamo istinite protu dokaze.

U ostalom drugi put.

Vuci u ovčijoj koži navalili na Vodičane.

— A što vas, ljudi, sprelo i splelo, da me jutros na buljuka okupiste?

— Braco! potreba, nevolja. K tebi kô pčele na med. Vidaj ranu, ako znaš što je bôca.

— Tko vam ju zada, sreća mu u zid!

— Smodlakovi apostoli: Dr. Makale i Dr. Mariani.

— Tko djavolom do podne tikve sadi...

— Znamo, znamo: od podne mu se o glavu razbijaju.

— Ipak, nemoguće mi vjerovati, da apostoli velikog proroka „malog puka“ dra Smodlake su takovi.

— Jesu, imena nam našeg. Na, čitaj crno po bielu.

— Vidim. Ne čitam. Kazujem. Ti si svom občinskom lječniku dru Marianiu za liekove i liečenje dužan K 5, a ti K 20, a ti K 60, a ti K 90, a ti K 2.10... Čekajte... A vas desetorica svaki po 60 para.

— Čitaj sve, zlatan bio. Ima toga još.

— Pa dobro. Počimljem:

„Odvjetnička kancelarija Dr. I. K. pl.

„Fontana u Šibeniku, dneva... 1908.“

Znajte, pismo je svima štampano. Nadnevka ne nosi. Tko zna od kad ste mu dužni!

— Ne tako. Poslušaj nas. Vodički obćinski liečnik Dr. Mariani poslao vam opomenu — evo dopisnice pečatom vodičke pošte 12 pr. lipnja — nadnevka 10. lipnja: da mu platimo. Tko imao taj mu donio. A tko ne imao, onaj mu se došao opravdati, izvinuti: nema se pri ruci; slaba, nikakova prodaja vina.

— Bit će pričekao.

— Vraga! Tvrdo srce u Dr. Mariana. Ni na račun ne htio primati. Ne imao smilovanja, da kome i 20 para ne doticalo: Sve ili ništa. U petak 26. prošloga pošao u Šibenik i predao Dru Makall. U subotu na 2. Dr. Makale spremio opomene. U nedjelju 28. Dr. Mariani iz jutra krenuo za Bol, a u večer prispjele u Vodice opomene. Evo obvoja i poštarskog pečata 27. i 28. lipnja.

— To je išlo ko namazano. Hoće apostoli velikog proroka. Dakle slušajte. Piše svima jednako. Nazlika samo u svoti dugova.

„Gosp.

Vodice.

Vi dugujete gosp. Dr. Jakovu Marianu bivšem obćinskom liečniku u Vodicama...“

— Priskoči.

— „On je vas pozvao...“

— Napred!

— „... pa kad ste se vi oglušili njegovim pozivima predao je stvar meni, da sudbenim putem od vas utjeram dug.“

— Vidimo i mi, jedna nam majka. Nastavi.

— „Prije nego se obratim sudu, pozivljem vas ovim, da najdalje kroz 14 dana platite gornji vaš dug.“

— Puška ih nebeska! Kako ne će da znadu za nevolju i potrebu nas maloga puka. I još se hoće, da su naši apostoli, proroci!

— Oho! A šta ovo? „... uz K 1·10 za ovo pismo, ukupno dakle K . . . para. . . ili Dr. Anti Makali u Šibeniku ili gospodinu . . .“

— Teško ti je magarcu preko koga se konji biju. A što ti na ovo? Kazuj, svjetuj, upućuj:

— Magarac je „mali puk“. Konji su doturi, advokati... „ili gosp...“

— Dosta, dosta. Zaveži.

— „U nadi, da do suda ne ćemo doći s poštovanjem

(er.) Dr. Fontana
Dr. Ante Makale“.

— I tako po evandjelju Velikog proroka „maloga puka“ njegov prijatelj gospodin dr. Makale u sama 24 sata za 250 opomena dobio je 250 Kruna, a 250 težačkih usta čitav dan gladovalo.

— Je više. Jer svako pismo K 1 i 10 p.

— A, nel Ono 10 para je za poštarski biljeg na opomeni.

— I još da su demokrati, naprednjaci neprijatelji vlade. A onamo joj daju dobiti 25 kruna težačkih žuljeva... Pa da vam se ne gadi čitati u „Našem Jedinstvu“ onu pohvalu o odlazku dr. Mariana.

Čitali smo i mi. Napisao onaj, koji se za para 10 grkljano Dr. Marianiem. Tu se kaže: „naš vriedni i čestiti“. A o vriednosti Dr. Mariana samo pokojnici mogli bi suditi. Nu mrtvi — ne govore. Da izkažu „ljubav i štovanje“ kao svome kolegi u igri na balote, izpratiše ga do parobroda

oružnici, a izmedju „uglednijih osoba“ što ga do Bola odpratiše bio je c. k. financijer. „Osobitu simpatiju od svih mješćana“ stekao je dr. Mariani oko ponoći na osvit ranog jutra svog odlazka, kad dao na silu svoju punicu izpotezati i u Prvić-Šepurinu brodom odvesti, da mu ne bude — njegove su rieči — na rugo i poniženje u Bolu.

— I to svojoj punici dr. Mariani učiniti! A 6000 K njezinih?

— Kad ovako svojoj punici, koja ga ojasprila, kamo li ne će nami, malome puku. I da ne bi nekojih mješćana, jer se punica otimala, bili bi ju, valjda, i u vreću ko krmaču zavezali, da ne skiči.

— U ime otca i Sina i ...; da se prekrstim lievom.

— Jedina istina u „Jedinstvu“: da je dr. Mariani za Vodice „nezaboravni liečnik“, jer ni jedan liečnik do njega nije učinio, a niti će ijedan do njega učiniti: čovjeka za 60 para duga predati odvjetniku.

— Rekoste li mi malo prvo, da prisvom odlazku dr. Mariani vam reče: vodičani će do godine jedan drugoga od gladi jesti. Pa zašto da njemu ostanu kosti! Požurio se na vrieme ko predstavnik naprednjačkih ideja, ko prijatelj i dobrotvor svog „maloga puka“.

— E, brate! I što no je rieč, još mu ni uši u glavi ne pokrepale, a za njim isti dan burumtija dr. Makale: plati mali puče i njemu i meni, inače kroz 14 dana bit ćeš predat sudu. Apostoli „nezaboravne uspomene“ svog „maloga puka“!!

— Tako narode i misli i čuti i govori i radi, pa češ se obraniti Smodlakinih vukova u ovčijoj koži.

Tvrdko Tvrdković.

Uredjenje Stranke Prava u Gornjim Poljicima.

Dne 5. tekućeg pravaši Gornjih Poljica, u sinjskoj obćini, proveli su za svojih 5 sela zajedničku uredbu stranke prava. Sastanak je držan u kući M. Bilića, a otvorio ga je D. Ivo Lučić. Bili su na okupu svi župnici i glavari, oba učitelja i liepa kita ostalih seljaka. Govorili su: Lučić, kanonik Banić i župnik Ceresatti. Bio je za tim proštiven, protumačen i usvojen „Pravilnik stranke prava“, a nakon toga biran je „mjestni odbor stranke pravu“ i uprava mu. U upravi su: predsjed. preč. kanonik D. Jakov Banić, podpredsjednici Petar Simunić, upravitelj seoske blagajne i D. Joso Ceresatti, tajnik Don Ivo Lučić, blagajnik Ivo Jelić, učitelj.

Odbornici su: D. Joso Žuljević i D. L. Krušičević, učitelj Ante Jurin, pošt. opremač Petar Jelić, svih 5 glavara: Stazić Ivan, Mladin Andrija, Lučić Mate, Luka Kačunić i Mate Rodić, pristavi Mate Simunić, A. Lukin i Pere Tijardović, Mate Bašić, Petar Smajić, Joso Pezelj, Ivan Skejo, Pava Čurlin, Stipe Tadić, Toma Karaman, Petar Žuljević-Mikas, Mate Strujić Bonin, Jure Mrčela, Ante Meštrović, Ivan Šarić, Mate Vidaković, Ante Rodić, Toma Zeljković i Stipe Vranković.

U „obćinski odbor stranke prava“ za sinjski izborni kotar birani su: Ceresatti, uč. Jelić, D. J. Lučić, Petar Simunić i glavar Stazić.

Za pučku prosvjetu i napredak Gor. Poljica, biva „za političku naobrazbu i odgoj, kršćanski društveni uzgoj i gospodarski rad, odredilo se je: predbrojiti sada na „Pravu Pučku Slobodu“, „Pučki Glas“ i koji poljodjelski list sve komšiluke 5 sela, kamo ima ljudi za čitanje.

S vremenom i čim prije otvorit će u svakom selu „Pučke Štionice“ i obskrbiti ih zdravim i poučnim štivom i u njima držat pučka predavanja.

O sastanku došao nam je obširan dopis, al ga ne možemo radi prostora tiskati u cjelini. Spomenute osobe jamče da pravaški rad u sinjskoj krajini, ne će ostati samo na papiru. Sveto načelo sve za vjeru i za domovinu“ nek bude u svakoj pravaškoj duši ko dva oka u jednoj glavi.

Naši dopisi.

Kijevo kod Vrlike.

(Ministar advokata Smodlake). Republika g. Smodlake do sada nije imala ministarstva, ali na zadnjoj skupštini u Splitu popunila se je ta praznina: medju ostalima bi imenovan naš seljanin Stjepan Tojčić za ministra svih blagajna. Tu mu je visoku skužbu namienio isti advokat Smodlaka u priznanje njegovoga govora na skupštini.

Da braća težaci saznadu za novog ministra, evo ćemo donieti u katko njegov životopis.

Ministar Tojčić rodio se g. 1875. u Kijevu. Oko g. 1882. odseliše s njime roditelji u Bosnu, gdje je naučio čitati i pisati. Neko vrieme kašnje povratio se u rodno Kijevo na starinu i otčevu baštinu.

G. 1905. seoska ga je blagajna u Kijevu izabrala za tajnika-blagajnika.

Kako se je Tojčić poslužio povjerenjem seoske blagajne i njezine uprave? Čujte! Zadružna Uprava nadje se usilovanom, da ga — ne puno za tim — svrgne sa tajništva i uztegne mu vjeresiju, a za što? Da se nije on možda htio odmah prve godine obogatiti sa blagajnom i na račun iste?

Na uzdarje Upravi blagajne piše u „Pučkoj Slobodi“ od 27. 12. 1908. da je ista gnjila uprava.

Da, zbilja je morala kiti gnjila, kad mu više nije davala novaca.

Sad naš propali tajnik po napatku gospode u Vrlici stupi u redove laži demokrata. Mislio je u svojoj pronicavoj glavi, da bi se u toj novoj stranci istinito mogao domaći srebrno-zlatne rude. I nije ga nada prevarila, jer eto ga demokratski advokat izabraše za ministra blagajna (financija) u svojoj republikanskoj državi.

Blago ti se njemu, a blago i sreća za nas braćo težaci, dok dotur Smodlaka ovakove ministre okuplja u svoju lažipučku vladu!

Daleko od nas ovaki otrov!

Brat težak iz Kijeva.

Posebni poučni dio „Prave Pučke Slobode“.

O bolestim domaće životinje.

Kod konja — Konjska pošalina.

Konjska pošalina srodna je bedrenici. Znakovi. Ova bolest počima groznicom i lijavicom, životinja je snuždena; bilo i disanje je uskoreno.

Na skoro pomole se po strani prsiju, trbuha, uzduž hrbtenice i na vanjskim stegnam oteklina kolik orah, dapače i koliko šaka. Ove su oteklinae s početka osjetljive, kašnje neosjetljive; na skoro se izgube, ali se opet na drugom mjestu pokažu. Takovih oteklina imade često na cijeloj prednjoj strani glave. Žvale otvrdnu, postanu negibive, konj teško jede i pije, kad što nit ne može.

Oteklinae znadu se često pokazati i na poprsju, na potrbušju, pače i po mješini, u kom slučaju konj teško vodu pušta.

Iz nozdrva ciedi se zabrljana, krvava bala, a iz gubice pjeni se slina. Mokrača je tamna, često s krvlju promješana. Balega je mekana i blieda.

Životinja jako otupi i veoma žedni. Često se pridruži kolika; kad što počinu i vedje krvariti.

Pošalini pridruži se često puta i zapala pluća.

Liečenje. Prije svega valja bolestnu životinju smjestiti u čistu zračnu staju, te joj podavati čiste svježe vode zakiseljene sa nešto solne ili sumporne kiseline. Hrana neka je lako probavljiva.

Oteklinae nije s hodno prorezivati.

Prigovori i odgovori.

Uspjesi „Prave Pučke Slobode“. U zadnjem broju „Pučke Slobode“ jadikuju demokratski advokati, da im je „Prava P. Sloboda“ otela jedno selo, koje je listom pristajalo uz proroka pučkoga, Dra. Smodlaku. Nismo se nadali ovom dobrom glasu, jer demokratsko jadikovanje, naše je radovanje. Seljani zamrzili na tmine, u koje su ih zaveli praznim obećanjima i varavim jezikom demokratski advokati. Je li to zlo? Nije. Dok su seljani stali u tminam, bili su za Smodlaku, a kad su ostavili tmine, oni su proti Smodlaku i njegovoj laživoj družini. Ovo nas tječi. I da nismo ništa drugo postigli, dosta nam je ovo da budemo zadovoljni. Nu dolaze nam dobri glasovi iz drugih sela. Samo, Bože daj zdravlje! pa će do malo jače zakukati demokratski advokati. Nek se puk ugleda u dične i razborite Kambelovčane, i udruženim silama učiniti čemo kraj pašovanju pučkih derača i varalica.

Demokrati ne dadu vode malome puku. Da demokratski advokati sa deračinom puk more gladom, znali smo, ali da ga more i žedjom, to nismo znali. U Šepurini otrag mjesec dana jedan demokrat kopajuć, slučajno naidje na vrelo zdrave i slatke vode. Seljani, koji su usilovani piti nezdravu i slanu vodu, obradovaše se onom pravom daru božjemu, i obratiše se starijoj vlasti da nadjemu vodu dade razviditi. Dok se očekivalo povjerenstvo, na zgrazanje čitavog sela, gospodar demokrat zatrpa zemljom vrelo i vodu. Oh! da je to učinio koji pop jao ti ga se njemu, majko moja! Ocrnili bi ga gore od turčina. Dočim demokratski advokati u „Pučkoj Slobodi“, hvale svoga pristašu u Šepurini, što je zatrpa vodu, jer se ovo dobro upamtite! — na onom istom mjestu ima graditi „Pučka Štionica“ za demokrate, ili ti vam kuća za kvariti selo. Dosta je Smodlaku da seljani čitaju „Pučku Slobodu“, pa neka piju i unadried nezdrave i slane vode. Krasna je ovo ljubav prama „malome puku“.

Izvrčati istinu, to je Smodlaku zanat.

Smodlaku smo odgovorili da naš hrvatski barjak stariji je više stotina godina od francuzke revolucije. Na mjesto da kao razuman čovjek pripozna, znate što nam Smodlaku u gospodskoj „Slobodi“ odgovara? Baš ništa, Samo brani dalmatinsku troglavu. Ma, ljudi božji, što ga ulazi dalmatinska troglava sa trobojnicom? Eto, puče, tako razlože mudri demokratski advokati, pa onda se hvale da su nas pobili. Prava su djeca! — Još jednu. Kazali smo kako je strašno Smodlaku ošišao „mali puk“ kroz godinu 1907, i poštenoga pozvali ako nije dobio onu ogromnu svotu da iznese račune. Znaš, puče, kako nam odgovara? Prvo, napada na Dra. Krstelja, koji o tom niti je otvorio usta, niti je išta igda pisao u našem listu. Drugo, predbacuje nam da smo govorili o „dohodcima splitskih odvjetnika“, a nismo, nego o deračini demokratskih advokata. Nije li to izvrčati istinu? Pa šta će Smodlaku dobiti sa ovakvim varanjem? Bio je neki bedak, koji je htjeo izkopati jamu u vodi. Tako i on se trudi da nama odgovori, a odgovor mu ne valja pišiva boba. Zaludu je Smodlaku se ne da pa ne da razumu. Je li to dobar znak?

Skupocieni dar demokratskom odvjetniku. Došlo je u Šibenik desetak splitskih težaka, koji su donieli jednu sliku Dru. Makali na dar. „Kremenjak“ kaže, da slika vriedi kruna 500 (pet sto). Dr. Makale ju primio, al nama se čini da, on, kao demokrat, morao je splitskim težacima odgovoriti ovako: „Ljudi božji, što vam je palo na pamet!“ Vi ste težkom mukom sakupili od siromaških težaka K 500 da mene nagradite. Bolje je bilo da kupite kruha, jer u ovoj gladnoj godini zakuka zakunat će glad i kod vas. Novaca nemate, a vino vam leži u konobi. Ljubim ja mali puk, kao dušu moju, ali ne ću da mi plaćate ovu ljubav. Dajte ovih K 500 onima, koji su gladni. Ja nisam gladan. U Splitu mi je otac „maloga puka“ Smodlaku davao na mjesec K 600, pa mi je bio obećao K 1000 na mjesec, ako ostanem kod njega, Bio bi lud da sam pristao: u Šibeniku ću više dobiti.“ „Kremenjak“ će raztrubiti da sam puno vriedan, a „mali puk“ će k meni. Ne bojte se, bit će novaca ko žala. Kako vidite, ja ne mogu biti gladan, ali splitski težaci jesu. Dajte njima ovaj novac. Mi demokratski odvjetnici smo dobra srca. — Tako je morao Dr. Makale odgovoriti. Dočim što je on učinio? Primio dar, i poslao splitske težake natrag. Liepo bome, baš po demokratsku!

Svega po malo.

† Na 9. ov. mj. naredjena svetotajstvima naše sv. vjere preminula je u 68. godini života dobra starica Cvita ud. pok. Jakova Kulića rođj. Jakovljević, majka urednika našega lista. Njemu i braći mu naše izkreno žalovanje, a pokojnici Bog dan rajsko naseljenje.

Poziv članova „Radničke Zadruga u Šibeniku“. Čast je Upravi „Radničke Zadruga u Šibeniku“ pozvati svoje članove na izvanrednu skupštinu, koja će biti u nedjelju dne 19 srpnja t. g. na 9^{1/2} sati u jutro u u Dvorani mjesnog Sokola sa slijedećim dnevnim redom:

1) Izvještaj Uprave zakup radnje za

proširenje pokrajnske ludnice u Šibeniku i o ostalom njenom dosadašnjem radu.

2) Slučajni predlozi.

Uprava.

„Radničkoj Zadruzi“ darovaše da počaste uspomenu blagopokojne Cvite ud. p. Jakova Kulića gg. Jurišić Vice pok. Ante K 2, Kapitanović Jakov K 2, Žarković Juraj K 4, Kužina Josip Šimin K 2, Petrović-Crnogorac Vice pok. Šime K 2, Kužina Dunko Šimin K 2, Dodig Ivanica ud. pok. Nike K 1, Dodig Faust K 1. Svega K 16. Prije izkazano u „Hrv. Rieči“ K 5. Ukupno K 21.

Uprava „Radničke Zadruga“ najljepše zahvaljuje.

Sieno, koje su neki trgovci nabavili iz Italije, prispjelo je jutros. Ljudi, koji se razumiju što je sieno, uvjeravaju nas, pošto su ga pregledali, da je to sieno pokvareno. koje se ne će moći upotrebljavati za živinu ni za krave. Kakovo će u tom slučaju a biti mlieko? Na ovu crnu godinu, kad jedan težak skapa od gladi i potrebe još mu se ubija i ono malo blaga, što ima, sa pokvarenom hranom. Dužni smo, da pozovemo političko-zdravstvenu vlast, da to sieno odmah pregleda.

Rauch u Dalmaciji. Rauch je nametnut Hrvatskoj za bana. Narod ne će da zna za njega, jer mu nije od srca i jer radi da upropasti našu domovinu. Samo mu ime kaže da nije od naše krvi. Tu skoro otišao on u našu Liku u nadi, da će ga puk od veselja nositi na rukama. Ljuto se prevario. Ličani su na glasu junaci, a obraza svoga ne daju nikome. Kod njih svijju jedna je misao, da sva braća hrvatska iz svih pokrajina imadu jednu kraljevinu, kako su imali u staro doba. Kad su čuli, da je Rauch došao niesu mu dali ni spavati, a bilo bi mu i gore, da ne bude kradomice pobjegao u slavni naš Knin. Tu ga je puk dočekao kako zaslužuju izdajice domovine. Njegova kočija bila je sva izmazana smrdljivim jajima i gnjilim voćem. Rauch se dva puta mašio za samokres, ali nije imao srca da puca. Nije bilo druge, pobježe on iz Knina, kao što je pobjegao i iz Like. Od bana postao bjegunac. To su bane ljute rane.

Poruke Uredništva.

Dopisnicim Gorica (Hercegovina) „Hrvatović“ Split, Svinisce i. t. d. Uz najbolju volju bilo nam nemoguće, nastotojat ćemo u dojučem. Preporučujemo se!

Javna Zahvala.

Prigodom teškog gubitka, te das zadesi smrću naše nezaboravne majke

Cvite ud. pok. Jakova Kulića
rođj. Jakovljević

primili smo toliko izkaza sućuti, da se ćutimo dužnim svima na osobit način zahvaliti, a ponajpače M. O. otcima konventualcima, a medj ovimam. p. otcu gvardijanu Josipu Miloševiću, koji je pokojnicu do zadnjeg časa duhovno tješio. Za tim „Hrvatskom Sokolu“ u Šibeniku i Betini, upravi „Šibenske Glazbe“ i glazbarima, veleuč. g. načelnik D. ru Krstelju i občinskoj upravi, gg. Anti Čoriću, Pavlu Roci i svima drugima, koji sudjelovaše sprovodu, te napokom i svim onima, koji se ovom prigodom sjetiše nas i mile pokojnice raznim milodarima u dobrotvorne i narodne svrhe.

Šibenik, 14. srpnja 1908.

Ožalošćeni sinovi

Otac Bernard, Mihovil i Vladimir.